

	<i>Kennis die niet gedeeld wordt, is nutteloos!</i>		Oktober-November 2014
	Nieuwsbrief leren		106
	Lieven Coppens		14 ^e jaargang
	www.nieuwsbriefleren.be	nieuwsbrief.leren@gmail.com	
<small>Met deze nieuwsbrief wil ik op een verantwoorde en onafhankelijke manier informatie geven over actuele onderwijsthema's. Standpunten die hier worden ingenomen zijn uitsluitend deze van mijzelf en kunnen in geen enkel opzicht toegeschreven worden aan welbepaalde organisaties of onderwijsnetten en/of -koepels. Ik streef er naar om mijn standpunten grondig en, waar mogelijk, ook wetenschappelijk te onderbouwen. Een duidelijke bronvermelding laat de kritische lezer toe om de gebruikte informatie te verifiëren. Reageren op de bijdragen uit deze nieuwsbrief kan en mag altijd. Wie reageert, geeft mij automatisch en impliciet de toestemming om indien nodig zijn reactie integraal of samengevat én op naam in deze nieuwsbrief weer te geven.</small>			

Hilde of De teleurgang van het Vlaamse onderwijs: Voorwoord

Lectori Salutem

Mevrouw de minister, heeft u politieke moed? Of laat u zich aansturen door mensen en/of administraties die vooral hun eigen belang voor ogen hebben? Want wat u nu aanricht met uw voorgestelde besparingen, veroorzaakt fundamentele schade aan het zorgvuldig opgebouwde zorgbeleid dat veel scholen in samenwerking met hun centrum voor leerlingenbegeleiding de afgelopen jaren hebben uitgewerkt. Schade die zich nog lang zal laten voelen, als ze al te herstellen is.

Het heeft echt geen pas dat u de besparingen uitvoert bij die mensen die heel dicht bij de leerlingen staan. U lijkt geen oog te (willen) hebben voor de andere mogelijkheden om uw budget onder controle te houden. Is het vandaag, in onze seculiere wereld, echt nog nodig om parallelle structuren te laten bestaan? Ik weet wel, er is nog altijd zoiets als het narcisme van de kleine verschillen, het geforceerde gevoel van 'wij zijn beter', maar is dat nog van deze tijd? Iedere goede huisvader weet dat men in tijden van besparingen eerst moet bezuinigen op het overbodige. Kunnen we dan bij drie tot vier keer van hetzelfde echt niet spreken van overbodigheid? Want aan de limiet gezien zijn dit drie tot vier keer dezelfde middelen die men onthoudt aan de scholen en begeleidingsdiensten die het dichtste bij de kinderen staan. Erger wordt het als we kijken naar de gelaagdheid van sommige van die parallelle structuren. Sommigen profileren zich tegen wil en dank als confederale staten die samengesteld lijken te zijn uit onwillige en eigenzinnige markizaten, stadstaatjes en prinsbisdommen die er alles aan doen om onder het centrale bestuur uit te komen. Hierdoor slopen ze nog meer middelen op dan nodig. Daarbij hoop ik dat het u ook al opviel dat die overkoepelende structuren (zowel van de scholen als van de centra voor leerlingenbegeleiding) zich meteen van bij de aankondiging van de forse besparingen gehaast hebben om zich in een soort van apologetische beweging op te werpen als de beschermers van de mensen aan de basis. Op een punt echter bewaarden ze een oorverdovende stilte: in hun discours werd op geen enkele manier aangegeven hoe zij gingen meehelpen om de noodzakelijke besparingen te realiseren. Dit is des te pijnlijker aangezien zij eigenlijk bestaan bij gratie van een deel van de werkmiddelen en omkaderingsgewichten van hun werkgevers: de plaatselijke scholen en centra voor leerlingenbegeleiding. Misschien moeten deze scholen en centra dan maar onderzoeken in welke mate zij een deel van de opgelegde besparingen kunnen verhalen op deze overkoepelende structuren. Of richt u zich tot deze overkoepelende structuren? Mag ik u trouwens nog eens aan <http://www.gva.be/-cnt/oid208966/archief-geld-naar-de-scholen-niet-naar-onderwijskoepels> herinneren? Durft u daarenboven hardop de vraag te stellen of iets dat in 1958 beslist werd, meer dan vijftig jaar later nog verdedigbaar is?

Hebt u ooit gehoord over Maslow? Dan weet u ongetwijfeld ook dat mensen maar leren, ontwikkelen en groeien in een veilige omgeving. Welnu, u mag verwachten dat het leren, ontwikkelen en groeien de volgende jaren wel eens gevoelig zou kunnen vertragen en misschien zelf stilvallen. Omdat de onderwijskwaliteit nu eenmaal mee bepaald wordt door leerkrachten die zich voortdurend en doelgericht moeten professionaliseren (leest u er John Hattie maar eens op na). Maar ook omdat u het veiligheidsgevoel van alle leerkrachten, jong en oud, hebt weggenomen. U vermindert de middelen en vermeerderd de opdrachten.

Hierdoor zullen veel leerkrachten er op termijn ook niet langer in slagen om in hun klas de leerlingen het noodzakelijke veiligheidsgevoel te geven dat ze nodig hebben om te leren, te ontwikkelen en te groeien. Welnu, hiermee werpt u het Vlaamse onderwijs terug op het niveau van het overleven. Bovendien maakt u het beroep van leerkracht er allesbehalve aantrekkelijker op. Ook dat legt een hypotheek op de toekomst.

U past het verdeel-en-heers-principe duidelijk met heel veel succes toe: de eerste tekenen zijn daarvan al zichtbaar. Dit niet alleen omdat u bij wijze van inaugurale daad het enige waardevolle netoverschrijdende project, het **Samenwerkingsverband Netgebonden Pedagogische Begeleidingsdiensten (SNPB)**, van al zijn werkingsmiddelen hebt beroofd. Neen, zelfs binnen de verschillende onderwijsnetten begint de onderlinge solidariteit barsten te vertonen. Grote instellingen doen besparingsvoorstellen die er op gericht zijn de soortgelijke instellingen van het concurrerende net te treffen en zien de schade die ze daarbij aanrichten aan de kleinere instellingen van het eigen net als aanvaardbare zijdelingse schade. Hierdoor lijkt de slagzin 'eigen volk eerst' ook in het Vlaamse Onderwijs te zijn binnengeslopen. Om het in de favoriete taal van uw coalitie-partner te zeggen: *Divide et Impera!*

Wat doet u trouwens met de waarden die u (en uw partij) verdedigt? Een van deze waarden was toch de zorg om de zwaksten in onze samenleving? Hoe rijmt u uw intentie om de werkingsmiddelen voor kansarme leerlingen aan te passen daarmee? Maar goed, daar moet ú mee leven.

Tot slot nog dit, omdat het mij heel nauw aan het hart ligt. Waar haalt u het geld vandaan voor de peperdure audit van de centra voor leerlingenbegeleiding? Die zou ook uitsluitel moeten geven of wij wel efficiënt werken. Ik vraag u: hoe kan men efficiënt werken als men geen onafhankelijk mandaat krijgt. Door het systeem van bijzondere bepalingen/afsprakennota's tussen scholen en centra voor leerlingenbegeleiding kunnen we aan de limiet gezien niet onafhankelijk werken: in het beste geval kunnen we gaan voor een compromis dat de efficiëntie niet altijd tegemoet komt. Daarnaast hebben we ook adviesrecht: we mogen adviezen geven, maar die zijn steeds vrijblijvend, nooit afdwingbaar. Naast geldverslindend is deze audit dan ook op zijn minst hypocriet te noemen: u beoordeelt ons op onze kwaliteit van werken maar onthoudt ons de twee essentiële dingen om die kwaliteit altijd en overal te kunnen waarborgen.

Mevrouw de minister, u bent niet langer bezig met het herstellen van wegen, fietspaden en andere infra-structuren. U kreeg de verantwoordelijkheid over de toekomst van alle kinderen, leerkrachten en school-interne en schoolexterne leerlingenbegeleiders. Wilt u dit asjeblijft in uw beleid zichtbaar maken? Dat u moet besparen, daar is iedereen het over eens. Maar dat u andere besparingsmodaliteiten moet kiezen, dat is alvast voor mij duidelijk. U moet dringend rechtstreekse bruggen bouwen tussen de basis en het beleid en er vooral geen enkele meer opblazen. Of dit zou electoraal wel eens een brug te ver kunnen zijn.

Mevrouw de minister, ik stuur deze nieuwsbrief persoonlijk naar u toe. Als u wilt weten wie ik ben en waar ik voor sta, wil je dat dan niet vragen aan de genoemde overkoepelende structuren? U begrijpt dat zij wellicht niet al te opgezet zijn met mijn manier om dingen te formuleren. Neemt u dan liever een kijkje op www.nieuwsbrieftelen.be of vraag raad aan de meer dan drieduizend lezers van mijn nieuwsbrief. U hebt mijn contactgegevens.

Ik heb gezegd.

Lieven

Boekbespreking: Groepsplan gedrag in het voortgezet onderwijs – Planmatig werken aan passend onderwijs¹

Het gebeurt zelden dat ik een boekbespreking van mijn boekenblog² ook in de nieuwsbrief publiceer. Omdat ik die niet als 'bladvulling' beschouw om de nieuwsbrief vol te krijgen. Een opmerking van een lezer van de boekenblog zette me echter aan het denken: de lezers van de nieuwsbrief bezoeken niet noodzakelijk ook mijn boekenblog. Hij raadde me aan om de besprekingen van de boeken die ik heel belangrijk vind, ook te publiceren in de nieuwsbrief omdat deze een ander en veel ruimer bereik heeft. Een waar woord. Daarom zal ik vanaf nu de besprekingen van boeken die van mij het kwaliteitslabel 'Naslagwerk met karakter' kregen, ook in de nieuwsbrief opnemen.

John Hattie stelt het in zijn werk heel duidelijk: *relationeel vertrouwen* is de lijm die op school alles samenhoudt. Dit is nu net wat Kees van Overveld zeer goed begrepen heeft: zijn boeken voeren daar een ijzersterk pleidooi voor.

Was ik al enthousiast over zijn *Groepsplan Gedrag* voor het basisonderwijs³, dan heeft Kees van Overveld nu aan de trappen van vergelijking een extra trap toegevoegd. We spreken niet langer van *goed, beter, best*, maar wel van *goed, beter, best* en *beter dan best*. Alle argumenten die ik aanhaalde bij het verschijnen van het *Groepsplan Gedrag* voor het basisonderwijs kan ik hier zondermeer opnieuw aanhalen:

- Het legt de nadruk op preventie van gedragsproblemen, niet op de repressie ervan;
- Het is een van de beste referentiewerken over de aanpak van gedragsproblemen in het voortgezet onderwijs dat ik gelezen heb;
- Het stelt de zeven principes van het handelingsgericht werken centraal;
- Het kiest op een consequente manier voor interventies die wetenschappelijk onderbouwd (*evidence based*) zijn;
- Het richt zich in zijn interventies zowel op de jongere als op zijn context;
- Het verenigt op een unieke manier theorie en praktijk: de leerkracht die de interventies uit het boek uitvoert, begrijpt ook wat hij doet en waarom hij het doet. Hierdoor overstijgt ook dit boek het niveau van de trukendoos waaruit de leerkracht lukraak een interventie kiest, gewoon omdat men zegt dat 'het werkt';
- Het preventiemodel laat zich heel goed integreren met het zorgcontinuüm zoals dat door het Vlaamse Departement Onderwijs opgelegd wordt.

Maar er is meer:

- Kees van Overveld gaat er overduidelijk vanuit dat iedere jongere kan groeien, kan ontwikkelen, echt veranderbaar is. Je kunt dan ook heel duidelijk stellen dat hij sterk aanleunt bij de theorie van de *Growth Mindset* van Carol Dweck;
- Waar John Hattie zich concentreert op het cognitieve leren, brengt Kees van Overveld een model van sociaal-emotioneel leren aan dat gebaseerd is op persoonlijke groei en niet op externe repressie;
- Het boek is niet alleen *evidence based*, maar ook getoetst aan de praktijk van elke dag;
- Voor Vlaanderen is dit boek voor een groot stuk een te verkiezen, want lees- en behapbaar, alternatief voor het Prodia-protocol *Gedrag en emotie*.

Als je dit boek gelezen hebt, kun je alleen maar hopen dat Kees van Overveld nog meer van zijn expertise letterlijk boekstaft.

¹ VAN OVERVELD, K., *Groepsplan Gedrag in het Voortgezet Onderwijs. Planmatige werken aan passend onderwijs*, Pica, Huizen, 2014, 288 blz.

² Zie: <http://boeketje-onderwijs.skynetblogs.be>

³ Zie: http://boeketje-onderwijs.skynetblogs.be/archive/2013/10/20/groepsplan-gedrag-7961672.html#.VF9G_mG-pw.

Boekbespreking: Verdiepend lezen. Leerlingen begeleiden bij het begrijpend lezen van complexe teksten¹

Het oogt waarschijnlijk zeer ongewoon als je het leest, maar sommige uitgeverijen en sommige auteurs zou je moeten kunnen verplichten om meer te publiceren. Gewoon omdat ze telkens weer garant staan voor kwaliteit. Dit geldt zeker voor CPS en zijn auteurs. Bij elke publicatie valt mij het perfecte huwelijk tussen theorie en praktijk weer op. Steeds weer slaagt men er in op een nuchtere en toch aanstekelijke manier het gekozen thema aan te brengen.

Het boek over verdiepend lezen is zowel voor het lager als het secundair onderwijs bedoeld.

Wat meteen ook een pleidooi inhoudt voor een doorgaande leerlijn begrijpend lezen en luisteren die zowel de grenzen tussen kleuter- en lager als tussen lager en secundair onderwijs overstijgt. Want ook in dit boek krijgt het begrijpend luisteren zijn rechtmatige plaats naast het begrijpend lezen.

- De auteurs geven het *begrijpend luisteren* zijn terechte plaats naast het begrijpend lezen;
- De visie van de auteurs sluit goed aan op de recente en vernieuwende visie op begrijpend lezen, zoals die ook achter de Vlaamse Toets voor Begrijpend Lezen² schuil gaat.

Dit boek handelt over het leren lezen van en leren luisteren naar complexe teksten. Dit zijn teksten die als moeilijk ervaren worden omwille van hun structuur, de gebruikte taal en/of woordenschat of de vereiste achtergrondkennis. Het zijn meteen ook de teksten die, als ze begrepen worden, de leesvaardigheid van de leerlingen op een hoger niveau brengen.

Het boek valt uiteen in vier grote delen. In het eerste deel wordt de noodzaak van het *Verdiepend lezen* en de plaats die het inneemt in de leesontwikkeling aangebracht. In het tweede deel worden de factoren die de complexiteit van een tekst bepalen grondig en aan de hand van concrete voorbeelden voorgesteld. Het derde deel brengt een effectief instructiemodel aan voor het verdiepend lezen. Een model dat meteen ook concreet ingevuld wordt. In het vierde en laatste deel leggen de auteurs uit hoe men dit model op school kan invoeren. Ik ben me er terdege van bewust dat ik nogal snel over de inhoud van dit boek heenga. Dat heeft maar een enkele reden: elke samenvattende bespreking kan deze niet op de juiste manier weergeven. Dit keer niet omwille van de complexiteit, maar wel omwille van de grote rijkdom ervan.

Verplichte literatuur!

Het M-decreet voorbereiden (3): Criteria om de redelijkheid van een aanpassing te bepalen

Het M-decreet moet bewaken dat alle leerlingen met specifieke onderwijsnoden de redelijke aanpassingen krijgen die ze nodig hebben. Een redelijke aanpassing is een maatregel die het effect van de beperking neutraliseert waarmee een persoon met een handicap te maken krijgt in een onaangepaste (school)-omgeving. De redelijkheid van die aanpassing kun je bepalen aan de hand van de criteria uit de brochure *Met een handicap naar de school van je keuze*³. Je vindt er meteen ook de nodige uitleg bij:

- Kostprijs;
- Gebruiksfrequentie en gebruiksduur;
- Impact op de organisatie;
- Impact van de aanpassing op de omgeving en op andere leerlingen;
- Het al dan niet ontbreken van gelijkwaardige alternatieven.

¹ VAN DE MORTEL, K., BALLERING, C., *Verdiepend lezen. Leerlingen begeleiden bij het begrijpend lezen van complexe teksten*, Cps, Amersfoort, 2014, 272 blz.

² VAN VRECKEM, C., DESOETE, A., DE PAEPE, L. & VAN HOVE, H., *VTBL. Vlaamse Test Begrijpend Lezen*, Academia Press, Gent, 2010, 293 blz.

³ CENTRUM VOOR GELIJKE KANSEN EN RACISMEBESTRIJDING, *Met een handicap naar de school van je keuze. Redelijke aanpassingen in het onderwijs*, Centrum voor gelijke kansen en racismebestrijding, Brussel, 2014, blz. 9-12.